

Herkenning of vervreemding?

GESCHIEDENIS IN HET INSTITUUT VOOR BEELD EN GELUID

In minstens één opzicht is onderzoek naar de twintigste eeuw uniek: de historicus heeft de beschikking over bewegend beeld. Zeventig procent van het nationale audiovisuele erfgoed bevindt zich in het onlangs geopende Instituut voor Beeld en Geluid te Hilversum. Het is een plek die leerlingen uitnodigt kritisch te kijken naar historische nieuwsbronnen, maar ook naar de media van nu.

Op 1 december 2006 opende koningin Beatrix het nieuwe pand van het Instituut voor Beeld en Geluid. De collectie van het instituut omvat onder andere documentaires, het radio- en televisiearchief van de publieke omroep, reclamefilms, amateurfilms en voorwerpen die de Nederlandse omroepgeschiedenis illustreren. Het archief is met de komst van het nieuwe gebouw toegankelijker dan voorheen. Dit komt ook door de zogenaamde Experience, een tentoonstellingsruimte waar de bezoeker kennis kan maken met film en geluid uit de Nederlandse geschiedenis.

Op het mediapark stonden al een paar opvallende gebouwen, maar

wat betreft kleur valt het Instituut voor Beeld en Geluid op. Naast de omringende betonkleurige omroepgebouwen rijst het uit de grond als een kleurige blokendoos, een kubus behangen met gekleurde glasplaten. In het glas zitten reliëfs van beelden uit tv-uitzendingen. De hal is ruim en licht. Twee enorme openingen in de vloer geven de bezoeker een blik op de kelders met archieven en werkruimten. Een trap leidt naar de Experience. Deze bestaat uit een grote ruimte met verschillende niveaus. Zo licht als de hal is, zo donker is het hier. De betonnen muren zijn donkerblauw. Verspreid in de ruimte liggen verschillende onderdelen, onder andere 'De wereld: een dorp', 'Dit

is het nieuws' en 'Sterrenshow'. Elk gedeelte heeft een eigen opstelling en bijbehorende geluiden. De Experience is inderdaad vol beeld en geluid. Maar heeft de geschiedenisdocent er wat aan? Met die vraag als uitgangspunt ging Kleio kijken.

Loeki en generaal Winkelman

Door de hele ruimte hangen schermen die de geschiedenis van de omroepverenigingen tonen. Alle omroepen komen aan bod. De opstelling met de naam 'Bewegend geheugen' gaat specifiek over het verleden. De bezoeker kan beelden bekijken die ingedeeld zijn per thema: vrije tijd, Nederlands-Indië, werk, jeugd, familie en

In studio BenG kunnen leerlingen workshops volgen waarin ze onder andere zelf beeldmateriaal monteren.

Foto: Jorien Boesveld

straat. De fragmenten bevatten helaas geen commentaar of bijschrift en het eventuele geluid is slecht te horen door alle andere geluiden in de Experience. Een bezoeker die weinig van de geschiedenis van Nederland weet, zal dan ook niet veel met de beelden kunnen. Voor de rest kan de bezoeker vooral veel zelf doen. Zo is er een quiz waarin je via een computer aan moet geven welke Nederlandse traditie volgens jou zal blijven bestaan, kun je raden voor welke bedrijven een bepaalde reclame was en staat er een vitrine vol met Loeki's, vergezeld van attributen en filmpjes. In de afdeling 'Dit is het nieuws' staat de vraag centraal waarom de media hun boodschap op een bepaalde manier brengen. Het antwoord moet de bezoeker vinden door zelf te doen. Zo kun je zelf een journaal samenstellen uit verschillende nieuwsitems en het journaal ook presenteren. Daarnaast is er veel aandacht voor de geschiedenis van het nieuws, zowel op radio als op televisie. Zo is te zien hoe de weerkaart veranderde van een handgetekende weersvoorspelling tot een interactief bord, hoe de apparatuur van radioverslaggevers er uitzag en -ziet en wat de risico's zijn van oorlogsverslaggeving. Je kunt er ook oude journaalfragmenten per jaar opzoeken en bekijken.

Oppervlakkig

Een andere element van de Experience is 'Macht en media'. Door middel van een quiz wordt de bezoeker bijvoorbeeld gewezen op het verschil tussen feit en mening en de rol van de media in politieke verslaggeving. Zo volgt op een aantal fragmenten van journalisten die politici grondig ondervragen de vraag of iets mag of niet mag. Een aantal kijkers kan hier digitaal op stemmen. De uitslag is direct te zien.

Een drukbezocht onderdeel is de medialounge. Op een balkon over de hele lengte van de ruimte staan

vitrines opgesteld met oude, audiovisuele apparatuur, van de eerste camera's en radiotoestellen tot en met de eerste videorecorders en cd-spelers. Daarachter bevinden zich banken waar de bezoeker fragmenten op kan zoeken en terugzien van Nederlandse televisieprogramma's die zich in het archief bevinden en gedigitaliseerd zijn. Het duurt lang voordat er iets in beeld verschijnt, maar het archief is dan ook omvangrijk. Het bevat bijvoorbeeld beelden van de capitulatierede van generaal Winkelman uit 1940, maar ook uitzendingen van het Simplisities Verbond van Van Kooten en De Bie.

De Experience kent geen vaste route. Je kunt naar eigen inzicht rondlopen en vooral veel doen: een eigen quiz presenteren, een journaal samenstellen, enzovoort. Dit maakt de Experience inderdaad een hele ervaring, maar het blijft oppervlakkig. Op dit moment denkt de afdeling educatie nog na over een route met opdrachten voor leerlingen uit het voortgezet onderwijs. Dit om meer houvast te bieden. Wie hier met leerlingen heen wil, moet voorlopig zelf opdrachten bedenken of accepteren dat leerlingen een leuke tijd hebben maar verder niet heel veel opsteken. Dat kan voorkomen worden door ze een workshop te laten volgen in Studio BenG.

Maatwerk

Vanaf 1 maart 2007 kunnen leerlingen in Studio BenG workshops volgen. Deze zijn vooral gericht op media-educatie. Dat wil zeggen dat de insteek is om leerlingen kennis te laten maken met de keuzes die achter de televisiebeelden van alle dag zitten. Zo kunnen leerlingen zich bezig houden met mediacodes, het journaal en soaps. Net als in de Experience is een workshop vooral gericht op zelfwerkzaamheid. Na een korte instructie gaan de leerlingen drie uur

lang zelf aan de slag. Zo krijgen in de workshop 'Nieuws' groepen leerlingen de opdracht om aan de hand van een selectie beelden en wat telexberichten zelf een journaal samen te stellen. Ook mogen ze zelf met een camera materiaal schieten. Tot slot voorzien de groepen elkaar van commentaar. Zo leren ze dat ook het nieuws een opeenstapeling van keuzes is.

Hoewel de workshops niet specifiek op geschiedenis gericht zijn, is het wel mogelijk een meer historische insteek te kiezen. Het instituut wil proberen om zoveel mogelijk maatwerk te leveren. Ze passen de workshops aan de leeftijd en studie (ook studenten communicatie en journalistiek bezoeken Studio BenG) aan. Ook kun je van tevoren eventuele voorkeuren aangeven. Het is bijvoorbeeld mogelijk om je leerlingen te laten werken met een selectie van audiovisueel materiaal uit een bepaalde periode of over een bepaald onderwerp.

Het Instituut voor Beeld en Geluid is vooral gericht op media, maar leent zich goed voor het vak geschiedenis. Het beschikt over de grootste collectie historisch beeldmateriaal van Nederland en heeft de middelen om leerlingen daarmee te laten werken. Zo kunnen ze werken met vaardigheden als het beoordelen van bronnen op hun betrouwbaarheid op een meer interactieve manier dan in het gemiddelde geschiedenisboek. Omdat het instituut maatwerk wil leveren, kan de workshop desgevraagd best historisch van aard zijn. Zo maken de leerlingen, net als de bezoeker, kennis met audiovisuele bronnen. Of, zoals het op een bordje in de Experience staat, met 'ons culturele erfgoed in de vorm van de gebaren, de woorden, de gewoonten en de kleine, alledaagse gebeurtenissen van toen. Leiden ze tot herkenning of vervreemding?'

Nederlands Instituut voor
Beeld en Geluid
Mediapark, Sumatralaan 45
Postbus 1060
1200 BB Hilversum
Beeld en Geluid Experience
Telefoon: 035 677 5555
Fax: 035 677 3307

Kosten workshop voortgezet
onderwijs: € 295,- voor 30
leerlingen, 2 docenten en
een lespakket

Zie voor meer informatie:
www.beeldengeluid.nl